

**AGENȚIA NAȚIONALĂ DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE ȘI
CERCETARE**

DIRECȚIA EVALUARE ÎN CERCETARE ȘI INOVARE

GHID

**pentru analiza și interpretarea Raportului de similitudini și a plagiatului
identificat în lucrările prezentate la ANACEC**

CUPRINS

De ce am elaborat acest ghid?	3
Ce este plagiatul și sub ce forme poate fi întâlnit?	3
Ce este raportul de similitudini?	5
De ce este necesar raportul de similitudini?	5
Ce nu este Raportul de similitudini ?	5
Care este diferența între similitudine și plagiat?	6
Un grad ridicat de similitudini ne indică prezența plagiatului?	6
Un grad scăzut de similitudini ne indică lipsa plagiatului?	7
Ce ne indică cifrele din Raportul de similitudini?	7
Ce ne indică listele generate de raportul de similitudini?	7
Cum se identifică „alterarea” textului în Raportul de similitudini?	8
Ce putem vedea într-un fragment analizat ?	9
Ce este Rezoluția cu privire la Raportul de similitudini?	10
Există un prag de similitudini acceptat?	10
Dar un prag de plagiat acceptabil poate fi stabilit?	10
Cum poate fi identificat plagiatul în afara Raportului de similitudini?	11
Cum caracterizăm plagiatul și de ce depinde gravitatea acestuia?	12
Cum poate și ar trebui să fie sancționat plagiatul?	13
Există prevederi legale ce țin de plagiat și sancționarea acestuia?	14
Dar plagiatul nu este stabilit în cadrul sistemului de justiție?	15
Ce surse bibliografice au fost utilizate la elaborarea acestui Ghid?	16

De ce am elaborat acest ghid?

Evaluarea unei lucrări în vederea validării caracterului științific al acesteia este o procedură indispensabilă procesului științific. Indiferent de perioada elaborării lucrărilor științifice, exigențele de bună conduită au fost aceleași, deosebindu-se doar mecanismele și instrumentele de verificare a respectării acestora. Mecanismul de recenzare a manuscriselor a cunoscut o dezvoltare treptată. O perioadă îndelungată, cele mai importante rezultate științifice erau prezentate și discutate la manifestările societăților științifice. Mai târziu, când au apărut primele reviste științifice, articolele erau selectate pentru publicare de către editori. Se consideră că primele recenzii ale unor manuscrise științifice au fost efectuate în sec. XVIII.

În prezent, evaluarea / recenzarea unor lucrări științifice înainte de publicare este considerată o garanție a diseminării doar a rezultatelor științifice valoroase. Ea poate fi definită drept o evaluare a rezultatelor cercetării, prin prisma competenței, semnificației și originalității acestora, de către experți calificați. Evaluarea manuscriselor este un mecanism de autocorectare și asigurare a unor standarde înalte de control al calității în cercetare. Unul din elementele importante ale evaluării unei lucrări este corespunderea acesteia standardelor etice ale cercetării și respectarea normelor de bună conduită de către autori. Cele mai grave abateri de la normele de bună conduită în cercetare sunt considerate: a) plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori; b) confecționarea de rezultate sau date și prezentarea lor ca date experimentale, ca date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive; c) falsificarea de date experimentale, de date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, au fost dezvoltate diverse instrumente informatice care vin în sprijinul identificării abaterilor de la normele de bună conduită în cercetare, cele mai cunoscute fiind așa-numitele programe antiplagiat. În Republica Moldova, verificarea tezelor de doctorat prin programe antiplagiat a devenit obligatorie începând cu anul 2019. Deoarece utilizarea Raportului de similitudini, generat de aceste programe, este un element nou în evaluarea lucrărilor științifice în Republica Moldova, există încă multe neînțelegeri și confuzii privind modul de analiză și interpretare a acestuia, atât printre autori, cât și printre evaluatorii lucrărilor verificate.

În contextul celor menționate mai sus, prezentul Ghid vine să răspundă la întrebările care apar frecvent în procesul de evaluare a lucrărilor în cadrul Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC). El este destinat, în primul rând experților ANACEC care evaluează rezultatele cercetărilor științifice, dar poate fi util autorilor de lucrări științifice și altor persoane interesate de subiect.

Ce este plagiatul și sub ce forme poate fi întâlnit?

Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia. Plagierea înseamnă preluarea de către un autor de la alt autor a ideilor, textului, datelor sau a altor produse intelectuale și prezentarea lor ca și cum ar fi proprii. [Codul de etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic](#), aprobat de către ANACEC, definește plagiatul ca expunere într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale.

Există mai multe tipologii ale plagiatului. Printre cele mai răspândite forme de plagiat sunt:

Plagiatul direct (cuvânt cu cuvânt) – se copiază integral textul (numit și *copy-paste*). Are drept variații plagiatul de tip *clonă* (prezentarea sau transmiterea lucrării altui autor, cuvânt cu cuvânt, ca fiind propria lucrare) și de tip *copiere* (conține fragmente semnificative de text dintr-o altă sursă necitată).

Plagiatul prin modificarea textului preluat – poate lua forma tipurilor *găsește-schimbă* (schimbarea unor cuvinte și fraze cheie, dar menținerea conținutului esențial/principal al sursei preluate), *parafrazare* (reformularea textului și interpretarea unor fragmente din alte surse, inversarea unor paragrafe sau propoziții etc.), *mozaic / confuzie* (idei, fraze și paragrafe din mai multe surse, combinate în așa fel încât să nu se mai recunoască sursele, rezultând un mozaic format din ideile și cuvintele altora, deseori textul fiind lipsit de cursivitate sau logică) ș.a.

Plagiatul prin manipularea surselor citate – sunt cunoscute așa tipuri ca *hibrid* (combinarea surse citate corect cu pasaje copiate fără citare, care la rândul lor pot să fie cele originale sau parafrazate), *eroare / dezinformare* (citează surse care nu există sau citează incorect sursele utilizate, pentru a nu se putea ajunge sursa de informare și plagiere), *preluarea cu tot cu referințe* (pentru a argumenta că se citează sursele din care s-a preluat)). Un tip mai special din această categorie este plagiatul prin *citare exagerată* sau *de tip agregat* (însăillare de citate) – se respectă regulile de citare a surselor utilizate, însă volumul preluărilor este mare, putând alcătui majoritatea unor paragrafe sau capitole, iar lucrarea să nu conțină idei proprii, să nu aibă contribuții originale și, deci, să nu aibă valoare științifică.

Subliniem faptul că indicarea surselor bibliografice doar la sfârșitul textului, fără a fi citate într-o lucrare științifică, nu este suficientă. Elementele originale ale unei lucrări, cum ar fi ipoteze, interpretări, concepte, rezultate, concluzii etc., incluse într-o teză de doctorat care e semnată de autor, sunt atribuite acestuia din urmă dacă nu există o referință clară în text la un alt autor (cu indicarea sursei). Pentru a fi considerate proprii nu este neapărat ca să fie incluse în text fraze care conțin sintagme „după părerea noastră”, „în urma studiului am stabilit”, „autorul consideră” etc.

Plagiatul tip “salami-slicing” – rezultatele unui studiu, având aceeași bază de date, sunt prezentate separat ca fiind ale unor studii independente, deși el ar trebui prezentat ca un tot unitar.

Plagiatul tip “autor-fantomă” – în calitate de autor al unei lucrări științifice este cooptată o personalitate științifică din domeniul respectiv care nu a contribuit la scrierea articolului, pentru a avea mai multe șanse de publicare.

Autoplagiatul este o formă specifică de plagiat, deoarece autorul nu plagiază opera altui autor, ci reproduce din propriile opere, dar fără a indica acest fapt. Subliniem că în cazul tezelor de doctorat includerea textului din articolele științifice publicate anterior de către autor nu reprezintă o abatere de la normele de bună conduită în cercetare. Acest fapt este acceptabil și stimulat prin prevederile din actele normative care stipulează că la baza tezelor de doctorat trebuie să stea un număr minim de lucrări științifice publicate anterior.

Autoplagiatul este însă o abatere de la normele de bună conduită și urmează să fie tratată ca o formă de plagiat în lucrările prezentate în Lista publicațiilor candidaților la obținerea titlurilor științifice, științifico-didactice și a dreptului de a conduce doctorate, deoarece prin prezentarea aceluiași conținut în mai multe lucrări științifice se pretinde că ar fi vorba de un nou produs intelectual de fiecare dată. Totodată, preluarea masivă, repetată, fără citările de rigoare, din lucrări în coautorat, este considerată tot plagiat.

Ce este raportul de similitudini?

1) Este un raport generat de un program electronic (soft antiplagiat) în urma comparării textului unei lucrări (teze) cu sursele la care are acces acest program (surse din Internet, surse din bazele de date ale deținătorului programului etc.);

2) Este un raport ce arată textul din lucrare (teză) care este asemănător sau identic cu cel din sursele comparate, însoțit de o analiză a similitudinilor găsite (grad de similitudini, ponderea similitudinilor din diferite surse etc.);

3) Este un instrument util în activitatea expertului, de stabilire a existenței sau lipsei plagiatului, deoarece îi arată acestuia:

- *ce proporție este împrumutată din altă parte;*
- *sursele din care a fost împrumutat textul;*
- *cele mai lungi fragmente detectate indiferent de sursă;*
- *toate fragmentele detectate în liste împărțite pe categorii;*
- *cu culori fragmentele identificate în fiecare sursă în parte;*
- *permite navigarea rapidă între secțiunile documentului pentru a ușura analiza.*

De ce este necesar raportul de similitudini?

1) Pentru că sistemele informatice ușurează munca oamenilor în toate domeniile și evaluarea tezelor nu este o excepție:

Creșterea exponențială a volumului informației științifice, promovarea publicării în Acces deschis, contribuie la faptul că ne inundăm în informație, fizic nu reușim să fim la curent cu absolut tot ce se publică. Iar în această situație sistemele informatice contribuie la detectarea mult mai ușoară și mai precisă a plagiatului.

2) Pentru că sistemele informatice și rapoartele generate de acestea și-au dovedit utilitatea la nivel internațional:

Datorită utilizării programelor antiplagiat (respectiv a generării rapoartelor de similitudini) plagiatul devine o ocupație mai puțin sigură, ceea ce descurajează fraudarea masivă și contribuie la creșterea calității lucrărilor.

3) Pentru că este prevăzut în cadrul normativ din Republica Moldova (fiind prevăzut prima oară în anul 2019, în Metodologia de conferire și confirmare a titlurilor științifice aprobată de către Guvern) și trebuie inclus în dosarele de atestare prezentate la ANACEC.

Ce nu este Raportul de similitudini ?

1) Raportul de similitudini nu este un raport care indică plagiatul în teză;

2) Nu este un înlocuitor al evaluării tezei de către expert. Deși cea mai des utilizată denumire a sistemelor care generează Rapoarte de similitudini este cea de soft antiplagiat, trebuie cunoscut faptul că aceste programe nu detectează plagiatul în sine, ci doar gradul de similitudine. Rapoartele de similitudini reprezintă o bază materială pentru evaluarea textului. Existența Raportului de similitudini nu înseamnă că expertul nu mai trebuie să analizeze dacă există plagiat în teză și nu este un motiv de a transfera responsabilitatea de la expert la programul antiplagiat. Practica de a evita răspunderea în stabilirea verdictului privind plagiatul prin referire exclusivă la rezultatele obținute cu ajutorul sistemelor electronice este una păguboasă.

3) Nu este un instrument care ar identifica absolut toate similitudinile între o lucrare (teză) și alte texte scrise, adică există anumite limite despre care vom vorbi mai departe.

Deci, este eronată ideea că Raportul de similitudini este dovada plagiatului, pentru că similitudinea și plagiatul sunt lucruri diferite.

Care este diferența între similitudine și plagiat?

Similitudinea este atunci când descoperim două texte sau idei asemănătoare, dar această asemănare o putem considera plagiat doar atunci când autorul care a preluat textul sau ideea le prezintă drept creații proprii. Pentru a evita situația de plagiat, autorul care a preluat textul trebuie să pună în ghilimelele textul preluat (dacă e preluat cuvânt cu cuvânt) și să citeze autorul original, astfel încât să fie posibilă identificarea precisă a sursei.

Un grad ridicat de similitudini ne indică prezența plagiatului?

Un grad ridicat de similitudini nu înseamnă neapărat, în mod automat, că avem de a face cu plagiat, dar este un motiv să analizăm mai atent raportul.

Similitudinile identificate de program pot include secvențe de text care nu pot fi considerate plagiat:

- Textul reprezintă un citat, marcat cu ghilimele, cu indicarea sursei în mod corespunzător. În unele domenii acest material poate să fie mai mare ca volum. Spre exemplu, un autor e citat ca autoritate, pentru o formulare memorabilă sau, invers, pentru a i se analiza și respinge formulările; o serie de fragmente pot fi reproduse ca material supus analizei, ca exemple preluate din textele-sursă etc.;
- Textul aparține aceluiași autor, fiind publicat anterior (or la baza tezei de doctorat stau publicațiile anterioare, care trebuie citate în teză);
- Textul similar din altă sursă a fost publicat după publicarea textului autorului (în așa caz, preluarea e inversă, din lucrarea autorului, însă Raportul de similitudini nu poate stabili acest lucru);
- Textul reprezintă „cunoaștere comună” (sau cunoaștere universală), care include informații factuale, cunoscute de marea majoritate a oamenilor, cum ar fi evenimentele istorice, referințele geografice, proverbele, folclorul popular etc. De exemplu, „*Orașul Chișinău este capitala Republicii Moldova*”. Totuși, granița care desparte cunoașterea comună nu totdeauna este exactă și urmează să fie stabilită de către specialiști. Această cunoaștere nu poate fi extinsă asupra formulărilor interpretative privind evenimentele istorice, actele normative sau regularitățile științifice, care necesită includerea referințelor respective. Interpretarea textelor normative este o operațiune intelectuală individuală prin conținut și prin modul de redactare, astfel că atunci când preluăm interpretările respective, ele trebuie citate corect. Sursa trebuie citată și atunci când se preiau fragmente masive dintr-o sursă de cunoaștere comună și acestea au o contribuție importantă la lucrarea proprie;
- Textul specific pentru unele domenii științifice: formule fixe, standardizate, aproape invariabile ale demonstrațiilor științifice și ale argumentării, sintagmele adesea lungi ale terminologiei de specialitate ș.a. De exemplu, în științele exacte există o pondere mai mare de formulări fixe asociate diferitelor forme de regularități descoperite;

- Textul reprezintă denumiri de instituții sau fraze frecvent utilizate (de minim 5 cuvinte). De exemplu., *Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educației și Cercetare* sau fraze de tipul „după cum am menționat anterior”.

Un grad ridicat de similitudini poate să indice un nivel scăzut de originalitate. Chiar dacă sunt respectate regulile de citare textul prezentat poate să reprezinte o însăilare a citatelor, cu o contribuție redusă a doctorandului.

Un grad scăzut de similitudini ne indică lipsa plagiatului?

Un grad scăzut de similitudini nu înseamnă neapărat, în mod automat, că nu există plagiat în teză, dar ne indică că nu e necesară analiza detaliată a Raportului (ci mai degrabă trebuie să ne concentrăm asupra conținutului tezei).

Sistemele antiplagiat au limite:

- Compară textul tezei doar cu textele în format electronic la care au acces. Preluarea textului dintr-o sursă care nu există în format electronic riscă să nu fie detectată. La fel, dacă sursa originală este într-o bază de date cu acces restricționat, prin abonament etc., programul informatic nu va descoperi preluarea;
- Traducerea textului dintr-o altă limbă, mai ales din una mai puțin cunoscută, e greu de detectat;
- Modificarea textului preluat ar putea să „fenteze” programul antiplagiat (prin schimbarea conjuncțiilor, omiterea unor adjective, inversarea ordinii propozițiilor) .
- Programele informatice (încă) nu pot stabili plagiatul de idei.

Ce ne indică cifrele din Raportul de similitudini?

La începutul Raportului de similitudini, generat de cel mai popular soft utilizat în Republica Moldova și pe care ANACEC îl acceptă ca Program antiplagiat - Sistemantiplagiat.ro, apar următorii coeficienți:

- Coeficientul de Similitudine 1 arată ponderea din document a frazelor de 5 cuvinte sau mai lungi similare celor din alte surse. Este util în principal pentru a examina independența lingvistică a autorului. Este considerată suspicioasă (de către autorii programului) depășirea pragului de 50%.
- Coeficientul de Similitudine 2 arată ponderea din document a frazelor de 25 cuvinte sau mai lungi similare celor din alte surse. Este mai util pentru detectarea preluărilor neautorizate, deoarece definește cu o acuratețe mai mare împrumuturile găsite în alte documente. Este considerată suspicioasă (de către autorii programului) depășirea pragului de 5%.

Indiferent de valoarea cifrelor generate de către program, trebuie să fie efectuată evaluarea de conținut a textului lucrării în raport cu rezultatele raportului de similitudini. Când însă cifrele depășesc limitele indicate, se recomandă o analiză mai detaliată a Raportului.

Ce ne indică listele generate de raportul de similitudini?

Listele generate sunt, probabil, cel mai util element al raportului, deoarece permit o analiză rapidă ale principalelor surse în care au fost găsite fragmente identice. Valorile din dreptul

fiecărei surse indică volumul textului în procente din documentul analizat care este identic cu textul din sursa respectivă (fig.1).

Prima listă este cu cele mai lungi fragmente identificate ca fiind similare: ele necesită o verificare atentă; dacă acest fel de fragmente există, ele trebuie găsite, prin folosirea linkului „arată în text” și trebuie verificat dacă sunt citate.

Următoarele liste sunt ale similitudinilor găsite în alte baze de date (RefBooks sau baze de date ale unor instituții care utilizează programul, cu care face schimb sistemul).

Și la final este lista fragmentelor de text similare găsite în Acces deschis în Internet.

Este important că fiecare sursă din care a fost preluat are link, iar apăsând „arată în text” noi putem vedea unde se găsește acest text în teză și dacă este citat corespunzător. Desigur că trebuie verificate, în primul rând, fragmentele identice mai voluminoase.

Fragmentele similare în textul tezei sunt marcate în Raport cu diverse culori, în funcție de sursă. Culorile care apar în cuprinsul Raportului de Similitudine sunt: roșu, verde, cafeniu, mov.

■ Listele similitudinilor

Parcurgeți lista și analizați în special fragmentele care depășesc lungimea CS2 (marcate cu bold). Folosiți linkul "Marcare fragmente" pentru a vedea dacă sunt câteva fraze scurte în diverse părți ale documentului (similitudini întâmplătoare), mai multe fraze scurte și apropiate unele de celelalte (plagiat tip mozaic) sau fragmente mari care nu sunt marcate drept citate (plagiat).

- + Cele mai lungi 10 fragmente (4,72 %)
- + din Baza de Date RefBooks (1,37 %)
- + din Baza de Date Proprie (0,00 %)
- + din Programul de Schimb de Baze de Date (1,63 %)
- din Resursele Internetului (26,99 %)

Toate fragmentele găsite în resursele open-access de pe internet.

NR.	SURSA URL	CUVINTE IDENTICE (FRAGMENTE)	ȘTERGE MARCAJE
1	https://journal.ie.asm.md/assets/files/04_01_39_2019.pdf	1 358 (38)	4,79 % arată în text
2	https://journal.ie.asm.md/assets/files/08_01_24_2014.pdf	1 152 (60)	4,07 % arată în text
3	http://journal.ie.asm.md/assets/files/07_02_37_2018.pdf	1 121 (53)	3,96 % arată în text

Activități Accesate: 5

■ - Baze de Date Instituționale ■ - Resursele Internetului ■ - Baza de Date RefBooks ■ - Citate

Figura 1. Listele similitudinilor generate de Raport (captură de ecran)

Cum se identifică „alterarea” textului în Raportul de similitudini?

Putem spune că este o luptă continuă între persoanele care dezvoltă sistemele informatice antiplagiat și cei care încearcă să evite descoperirea plagiatului. Figura 2 reflectă de fapt această luptă. Sistemul antiplagiat ne avertizează despre existența unor alterări a textelor care pot fi expresia unei tentative de evitare a plagiatului. Dacă este așa sau nu trebuie stabilit prin analiza textului, necesară mai ales dacă constatăm că volumul acestor alterări este mare.

■ Avertismente și alerte

În această secțiune, puteți găsi informații referitoare la alterări ale textului a căror scop să fie evitarea detectării. Aceste alterări nu pot fi sesizate de persoanele care evaluează documentul imprimat sau citit pe calculator, dar ele influențează analiza făcută de sistem și coeficienții de similitudine. Vă rugăm să analizați dacă aceste alterări sunt intenționate sau nu.

Alertă	271	arată în text
Extinderi	1679	arată în text
Micro-spații	428	arată în text
Caractere albe	88	arată în text

- Alertă – număr de caractere din alte alfabet
- Extinderi – număr de spații extinse între litere
- Micro-spații – număr de spații fără lungime, în interiorul cuvintelor
- Caractere albe – număr de caractere care au font alb

Figura 2. Listele similitudinilor generate de Raport (captură de ecran)

Ce putem vedea într-un fragment analizat ?

Dacă coeficientul 2 este mare (fragmente de peste 25 cuvinte, acestea fiind însemnate în textul analizat cu litere îngroșate), dacă procentajul preluat dintr-o singură sursă este mare sau dacă există orice fel de bănuieți, vom analiza mai detaliat conținutul documentului, apăsând pe sintagma „arată în text” în dreptul fragmentelor care ne interesează. Va apărea o imagine ca în figura 3, textul fiind colorat în funcție de sursa din care a fost preluat. Atunci când facem click cu cursorul pe textul preluat din orice sursă, el se colorează în culoarea albastră, indicând caracteristici cantitative și sursa de unde a fost preluat. Fragmentul preluat care trezește bănuieți urmează să fie analizat dacă se încadrează în categoria *Plagiat*. În imaginea din fig.3, fragmentul nu este în ghilimele, nu este citat, nu pare să fie cunoaștere comună sau fraze uzuale etc., așa că trebuie de văzut sursa de unde a fost preluat (făcând click), și dacă nu este o lucrare anterior publicată a autorului – acest fragment poate fi considerat plagiat.

1 2 3 4 5 6 7
установленная мощность мощность ключей управления

Рис. 3.34. Сравнительная диаграмма установленной мощности различных схемных вариантов ФРТ
На диаграмме видно, что ФРТ, выполненный по схеме «модифицированный многоугольник» позволил существенно снизить установленную мощность трансформатора, а следовательно уменьшить его массогабаритные показатели. Установленная мощность трансформатора составляет 1,56 от проходной, что является одним из наименьших показателей. Кроме того предлагаемое устройство обладает наименьшим показателем затрат на систему регулирования угла фазового сдвига.

8 **Număr de cuvinte identice : 27**
C https://journal.ie.asm.md/assets/files/01_03_35_2017.pdf емуществом перед типовыми схемами фазосдвигающих трансформаторов.
В качестве одного из способов, направленных на снижение установленной мощности исследованных устройств, было предложено использовать конденсаторную батарею, включенную между входом и выходом параллельного трансформатора, т.е. емкостной передачи части мощности.

Figura 3. Exemplu de fragment din Raport (captură de ecran)

Trebuie menționat că fragmentele preluate pot fi însemnate cu diferite nuanțe ale aceleași culori (de ex., roșu sau verde), ceea ce înseamnă că două sau mai multe fragmente au fost luate din aceeași sursă (aceeași culoare), însă în textul analizat le-a fost inversată ordinea.

Atunci când analizăm sursele de unde s-a preluat, este important de văzut dacă din ele au fost preluate fraze scurte împrăștiate pe întregul document analizat (în acest caz putem să le considerăm ca împrumuturi întâmplătoare), sau sunt fragmente lungi de text care sunt învecinate și separate doar prin fraze scurte (acest fel de situație va trezi bănuiele).

Ce este Rezoluția cu privire la Raportul de similitudini?

Rezoluția cu privire la Raportul de similitudini reprezintă, de fapt, rezultatul analizei acestui raport, prin care expertul pune verdictul dacă există sau nu plagiat.

ANACEC a elaborat, la solicitarea mai multor persoane și instituții, un [model de Rezoluție cu privire la Raportul de similitudine](#), care poate fi descărcat de pe site-ul nostru.

Există un prag de similitudini acceptat?

Există instituții în unele țări care și-au fixat praguri de similitudine acceptate sau praguri de alertă, care variază de la 5% până la 50%, însă aceste praguri nu înseamnă că o teză poate conține preluări din alte surse fără a fi citate corespunzător până la acest nivel. Stabilirea unor praguri este datorată în mare parte confuziei între similitudine și plagiat.

Instituțiile pot să-și stabilească un prag de similitudine acceptat, dar acesta nu are relevanță la stabilirea plagiatului, nu este un criteriu dacă există sau nu plagiat. Dacă pragul acceptat de instituție este 30%, iar Raportul de similitudini pentru o lucrare indică 29%, aceasta nu înseamnă că lucrarea trebuie acceptată fără alte verificări și evaluări. Pragurile fixate nu reprezintă un procent de plagiat acceptat, ci un procent care alertează conducătorul / expertul cu privire la potențiale situații de plagiat.

Acest prag poate avea un rol doar în impunerea unui grad de originalitate pentru tezele de doctorat (limitarea preluării unor texte cu respectarea regulilor de citare). Oricum, trebuie să fim conștienți că gradul de originalitate al unei teze nu se stabilește printr-o decizie și nici nu se exprimă în procente. Totodată, poate exista un procent de similitudini mult sub pragul de similitudini acceptat de către o universitate, dar în lucrarea redactată cu cuvintele proprii să fie redate lucruri cunoscute, fără nicio noutate și originalitate.

Stabilirea unui coeficient de similitudine acceptat de către instituții și stabilirea automată a existenței plagiatului în baza depășirii acestui prag (fără analiza expertului) nu este argumentată, dar este periculoasă, deoarece un plagiator va modifica teza (pentru a camufla plagiatul) până o va aduce sub acest prag și va primi dovada respectării eticii.

Dar un prag de plagiat acceptabil poate fi stabilit?

După ce a fost stabilit plagiatul în urma examinării Raportului de similitudini sau în urma examinării tezei, apare întrebarea ce facem mai departe, există un prag de plagiat acceptabil?

Răspunsul este univoc: nu poate fi stabilit și acceptat un prag de plagiat. Preluarea unor texte fără a se face referințe la textele sursă, indiferent de volum (chiar și un singur paragraf sau o singură pagină), sunt apreciate în codurile de etică drept plagiat. Mai ales că ideile plagiare sunt mai importante decât numărul de cuvinte preluate. Stabilirea unei limite convenționale de text

care poate fi plagiat este complet contraproductivă din punct de vedere academic și poate avea consecințe negative asupra mediului academic. Nu credem că, în mod normal, cineva ar accepta o cotă de furt, or plagiatul este un furt intelectual. De fapt, contează mai mult intenționalitatea dovedită a plagiatului decât cantitatea acestuia.

„[Ghidul de integritate în cercetarea științifică](#)”, elaborat (și aprobat în 2020) de către Consiliul național a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și inovării al Ministerului Educației și Cercetării din România în baza celor mai relevante coduri de etică existente la nivel internațional stipulează că:

„a. În rapoartele referitoare la plagiat, evaluatorii (conducători de doctorat, redacții ale revistelor de specialitate, experți evaluatori, membri ai comisiilor sau consiliilor cu atribuții în acest sens etc.) trebuie să ia decizii nu numai în baza unor evaluări de similitudine a textelor, estimate prin softuri specializate, ci și prin analize calitative care să aprecieze semnificația textului plagiat în arhitectura lucrării analizate.

b. Stabilirea arbitrară a unui prag de acceptare a cantității relative de text din lucrare care „poate fi plagiat, fără consecințe de sancționare”, este inacceptabilă în absența unei dublări a evaluării cantitative cu cea calitativă (referitoare la importanța ideilor plagiare în economia lucrării)...

d. Abaterile grave de la normele de bună conduită de integritate în cercetarea științifică (contrafacere, falsificare, plagiere) trebuie considerate ca fapte imorale care trebuie identificate și încadrate corespunzător, chiar dacă nu pot fi sancționate din punct de vedere legal.”

În concluzie, acest ghid, la pag.15, indică clar că „Stipularea unui prag procentual de text care poate fi plagiat fără probleme, indiferent de originalitatea și plasarea lui în arhitectura lucrării, nu este acceptabilă.”

O altă lucrare elaborată în România – „[Deontologie academică. Curriculum-cadru](#)” (Universitatea din București, 2018) prevede, la pag. 58-59, că:

„2. Logica de tip compensatoriu nu este indicată în diagnosticarea plagiatului. Concluzia finală a analizei nu decurge din ”suma aritmetică” a părților sau componentelor conforme și a celor neconforme cu deontologia științifică în cadrul lucrării evaluate....

5. Recunoașterea plagiatului nu se poate reduce la o simplă raportare de procent de text cu mare similitudine cu alte texte de pe internet, detectat ca atare prin softuri specializate. Folosirea simultană cu înregistrările de similitudine de text a evaluărilor de conținut, privitoare la idei preluate neadecvat sub aspectul modului de citare, este obligatorie.”

Nu poate exista un algoritm unic de detectare, apreciere și sancționare a plagiatului. O procedură unică și o structură algoritmică, mecanică și precisă se poate implementa doar dacă problema este computabilă, dar în cazul descoperirii și evaluării plagiatului e vorba de nuanțe interpretative, luate caz cu caz, nu de cantități și relații numerice universale ([Socaciu et al, 2018](#)).

Astfel, cererile de a stabili norme cantitative și limite legale ale similitudinilor și a plagiatului, care ar face simplu și univoc verdictul dat unei lucrări științifice demonstrează necunoașterea particularităților procesului de cercetare și a rezultatelor științifice obținute și nu pot fi acceptate.

Cum poate fi identificat plagiatul în afara Raportului de similitudini?

Cel mai bun sistem antiplagiat este... expertul (conducătorul de doctorat, profesorul etc.), pentru că el știe teoriile existente, nivelul de cunoaștere într-un anumit domeniu și poate stabili când ideile nu îi aparțin autorului sau când folosește un limbaj care îl depășește.

Există următoarele indicii că lucrarea științifică ar putea să nu fie originală, la care ar trebui să atragă atenția expertul:

- Incompatibilitatea lucrării cu nivelul de competență profesională și lingvistică a autorului lucrării, de exemplu modalitatea de redactare a textului diferă de maniera de exprimare a autorului;
- Lucrarea nu respectă tematica, obiectivele, metodologia și structura anunțate, inclusiv poate fi o succesiune ciudată sau illogică a subcapitolelor;
- Rupturi stilistice și de coerență din text, inclusiv stiluri diferite de exprimare, de la unele tehnice la unele extrem de simple, de la fraze prost redactate la formulări perfecte, profunde; alternarea modalității în care autorul se referă la el însuși, de la persoana I-a singular la persoana I-a plural; alternarea modalităților de citare în interiorul unui capitol sau subcapitol sau stiluri diferite de citare de la un capitol la altul; alternarea modalităților de scriere a autorilor, lucrărilor sau anului incluse în bibliografie (diferite stiluri);
- Comiterea unor greșeli neuzuale, precum scrierea unor cuvinte, o topică ciudată, calcuri rusești sau englezești, care poate indica traducerea dintr-o limbă străină a unui pasaj cu ajutorul sistemelor automatizate de traducere;
- Existența în text a mai multor tipuri de caractere (de exemplu, Times New Roman, Arial etc.) sau a mărimii caracterelor;
- Lipsa totală a referințelor bibliografice în unele subcapitole sau capitole;
- Folosirea unor surse bibliografice mult prea vechi în raport cu data la care a fost scrisă lucrarea;
- Greșeli de atribuire a unor surse, cum ar fi indicarea în mod greșit a unui autor în bibliografia lucrării;
- Greșeli în transcrierea numelor unor autori sau lucrări, ieșirea unei surse bibliografice din ordinea alfabetică în care sunt puse restul surselor.

Cum caracterizăm plagiatul și de ce depinde gravitatea acestuia?

Există plagiat și.. plagiat, nu putem pune pe același cântar orice fel de plagiat identificat într-o lucrare științifică. Principala sarcină a unui expert care analizează plagiatul dintr-o lucrare este stabilirea gravității acestuia. Este considerat plagiat mai puțin grav utilizarea greșită și involuntară a materialelor, citatelor, utilizarea excesivă a surselor, plagierea unei părți foarte mici din lucrare, care nu este determinantă pentru valoarea lucrării și nu se referă la elementele originale ale acesteia, iar plagiat grav - fragmente mari plagate, plagiatul cuvânt cu cuvânt, plagiatul din surse care nu sunt indicate în bibliografie, modalități diverse de ascundere a plagiatului; repetarea frecventă a tipurilor minore de plagiat.

Există mai multe criterii în baza cărora putem stabili nivelul de gravitate al plagiatului, inclusiv:

- **Intenționalitate:** autorul a plagiat intenționat, a încercat să ascundă furtul (parafrizare, plagiat mozaical, hibrid) sau a plagiat din cauza necunoașterii regulilor de citare, neînțelegerea ideii de proprietate intelectuală, din cauza unor erori de redactare. Este mai grav dacă plagiatul este comis intenționat, iar probabilitatea că autorul a făcut acest lucru conștient este cu atât mai mare cu cât încercările de a ascunde plagiatul sunt mai sofisticate și mai diverse, inclusiv prin traducere din alte limbi, manipularea citării surselor, ambiguitatea indicării referințelor etc. Se consideră că, „*în măsura în care plagiatul intenționat în lucrarea de referință este dovedit ca fiind repetitiv, indiferent de partea din lucrare afectată, atunci nu mai este nevoie de nicio estimare cantitativă a textelor preluate incorect sub aspectul deontologiei profesionale*” (CNESCDTI, 2017).

- **Volu**m: a plagiat fragmente mai mari sau mai mici de material, inclusiv cuvinte, paragrafe, pagini, tabele, grafice. Este cu atât mai grav cu cât volumul plagiatului (numărul paragrafelor, numărul cuvintelor etc.) este mai mare.
- **Elementele preluate**: a preluat idei originale, modele, paradigme etc. fără recunoașterea sursei sau a preluat o interpretare a unui eveniment, a unui fenomen, a unei lucrări. Este mai grav atunci când sunt preluate rezultatele științifice, noutatea științifică pretinsă.
- **Localizare în text**: ideile/ textul preluat se regăsesc în introducere, concluzii, recomandări și alte părți destinate contribuțiilor autorului sau în alte secțiuni (ex. analiza literaturii). Este mai grav dacă plagiatul este localizat în partea de definire a obiectivelor de cercetare, cea de prezentare a metodologiei proprii, a contribuțiilor originale și a concluziilor și recomandărilor.
- **Istoricul autorului**: plagiatul se manifestă prima oară sau poartă un caracter repetitiv în seria lucrărilor semnate de autor. Dacă autorul a înregistrat și în trecut abateri de la normele de bună conduită în cercetare, atunci acest fapt este unul agravant.
- **Contextul**: textul plagiat este folosit pentru recunoaștere și recompensă (cazul tezelor de doctorat) sau pentru informare, în scopuri didactice, în elaborarea unui act etc. Este mai grav dacă plagiatul a fost utilizat pentru a beneficia de avantaje materiale sau pentru promovarea profesională a autorului.

Cum poate și ar trebui să fie sancționat plagiatul?

Stabilirea plagiatului trebuie să conducă, în mod logic, la sancționarea celor care l-au admis, dar nu poate fi pus pe același cântar toate manifestările de plagiat. Severitatea sancționării plagiatului trebuie să fie proporțională gravității acestuia. E necesar să evităm exagerările de orice fel (de exemplu, pentru o frază-două plagiată din analiza literaturii să anulăm titlul științific sau, la cealaltă extremă, să trecem cu vederea, fără a aplica sancțiuni, pentru plagiarea unor concluzii ale lucrării).

[Codul de etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic](#) prevede două tipuri de sancțiuni în cazul abaterilor de la normele de bună conduită, de ordin moral și de ordin disciplinar.

Sancțiunile morale includ interdicția de a activa în:

- Registrul experților și comisiile de experți ale ANACEC;
- comisiile de susținere a tezelor de doctorat;
- comisiile de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării ale ANACEC;
- alte comisii a căror activitate ține de atribuțiile ANACEC.

Sancțiunile disciplinare includ:

- neacordarea / retragerea calității de conducător de doctorat;
- neacordarea / retragerea titlurilor științifice de doctor sau doctor habilitat;
- neacordarea / retragerea titlurilor științifico-didactice de conferențiar universitar sau profesor universitar;
- anularea rezultatelor evaluării unei organizații din domeniile cercetării și inovării;
- alte sancțiuni ce țin de competența diferitor organizații.

Experții care evaluează lucrările pot propune alte sancțiuni, pentru aprobarea și aplicarea de către ANACEC și de către organizațiile din domeniile cercetării și inovării.

Există prevederi legale ce țin de plagiat și sancționarea acestuia?

În afara de Codul de etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic aprobat de către ANACEC, acte ce vizează etica științifică sunt aprobate la nivelul instituțiilor. Astfel, Regulamentul școlii doctorale trebuie să prevadă modalitățile de informare asupra eticii și buneii conduite, precum și de prevenire a fraudei în cercetarea științifică, inclusiv a plagiatului (pct. 36 din [HG 1007/2014](#)).

Totodată, la nivel național, mai multe acte normative au prevederi cu referință la acest subiect:

- **Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (LP 259/2004)** menționează drept obligații a cercetătorului științific, să respecte deontologia cercetătorului științific și să nu denatureze datele experimentale și rezultatele investigațiilor (art.107), iar grupurile de cercetători care execută proiecte din domeniile cercetării și inovării sunt declarate responsabile pentru respectarea normelor de etică în activitatea de cercetare, inclusiv a celor legate de plagiat (art.94);
- **Codul educației al Republicii Moldova (LP 152/2014)** stipulează că în Carta universitară se includ obligatoriu normele de etică și deontologie academică (art. 109);
- **Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III (HG 1007/2014)** prevede că autoritatea națională abilitată pentru confirmarea titlurilor științifice poate fi sesizat cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat, indiferent de data susținerii acesteia (pct.114) și că, în cazul constatării nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv în cazul constatării plagiatului, rectorul instituției care a înmatriculat studentul-doctorand poate lua decizia administrativă de revocare a acordării titlului științific de doctor și de anulare a diplomei de doctor, în cazul în care aceasta a fost eliberată, indiferent de data constatării încălcării săvârșite (pct.182);
- **Metodologia de conferire și confirmare a titlurilor științifice (HG 497/2019)** indică drept obligatorie examinarea tezelor printr-un program antiplagiat (pct. 15 și 17), oferă posibilitatea oricărei persoane fizice sau juridice să sesizeze în scris ANACEC cu privire la nerespectarea standardelor de calitate, a conduitei în cercetarea științifică sau a eticii profesionale, inclusiv cu privire la existența plagiatului în cadrul unei teze/ lucrări de sinteză, indiferent de data susținerii acesteia (pct.72) și acordă drept ANACEC-ului să anuleze decizia de confirmare a titlului științific în cazul constatării nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională (pct.73);
- **Regulamentul de conferire a titlurilor științifico-didactice în învățământul superior (HG 325/2019)** stipulează că titlul științifico-didactic de conferențiar sau profesor universitar este retras de către senatul instituției de învățământ superior care l-a conferit, în cazul în care au fost constatate abateri grave de la Codul de etică și deontologie profesională a cercetătorilor și cadrelor universitare (pct. 16), că ANACEC retrage confirmarea titlului științifico-didactic dacă au fost constatate abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică - plagiat, confecționare sau falsificare de date (pct. 17) și că, în caz de respingere de către ANACEC a deciziilor de conferire sau de retragere de către senat a titlurilor științifico-didactice pe motiv de abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea didactică (plagiat, confecționare sau falsificare de date), responsabilii de comiterea sau tolerarea lor sunt sancționați în conformitate cu codurile de etică ale universităților și cadrul normativ de la nivel național (pct. 21);

- **Metodologia de confirmare a titlurilor științifico-didactice în învățământul superior** ([HG 209/2020](#)) statuează că ANACEC retrace confirmarea titlului științifico-didactic atunci când a fost retras titlul științifico-didactic de către senatul instituției de învățământ superior care l-a conferit în urma constatării unor abateri grave de la Codul de etică și deontologie profesională a cercetătorilor și cadrelor universitare sau au fost constatate abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică - plagiat, confecționare sau falsificare de date (pct. 24) și că, indiferent de data confirmării titlului științifico-didactic, orice persoană fizică sau juridică poate sesiza, în scris, ANACEC despre abaterile grave de la buna conduită în cercetarea științifică și despre falsurile conținute în dosarul de confirmare a titlului științifico-didactic (pct. 25);
- **Metodologia aprobării conducătorilor de doctorat** ([HG 23/2023](#)) stabilește că în cazul nerespectării standardelor de calitate, al abaterilor de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, identificate în procesul de conducere a doctoratelor, responsabilii de comiterea sau tolerarea lor se sancționează în conformitate cu codurile instituționale de etică și deontologie, precum și cu cadrul normativ la nivel național (pct. 48) și că, în funcție de gravitatea abaterii de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, dreptul de a conduce doctorate poate fi retras sau suspendat pe un termen de până la 3 ani de către ANACEC în cazul în care deținătorul acestui drept a admis sau a tolerat plagiatul, falsul și alte acțiuni incompatibile cu etica în cercetarea științifică (pct. 50).

Dar plagiatul nu este stabilit în cadrul sistemului de justiție?

Plagiatul se stabilește de către experți în domeniu, în mediul academic și nu în sălile de judecată. Instanțele de judecată nu au competența necesară pentru a stabili dacă într-o lucrare este noutate științifică sau dacă sunt abateri de la normele de bună conduită în cercetare. Constatarea acestor fapte și luarea unor decizii pe marginea acestora țin de atribuțiile organizațiilor din domeniile cercetării și inovării și a ANACEC, iar instanța de judecată, în conformitate cu art. 225 al Codului administrativ ([LP 116/2018](#)), nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ.

Dacă însă plagiatul este însoțit de alte încălcări prevăzute în cadrul normativ, atunci disputele sunt soluționate pe cale judiciară. Astfel, încălcarea drepturilor de autor se soluționează în conformitate cu prevederile Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe ([LP 230/2022](#)). Deficiențele în abordarea acestor două tipuri de fraude ale activității științifice apar deseori din cauză că se confundă plagiatul cu drepturile de autor sau se încearcă de a atribui plagiatul domeniului de reglementare a proprietății intelectuale. Chiar dacă deseori plagiatul și încălcarea drepturilor de autor se suprapun, aceste două fenomene nu sunt identice. Dreptul de autor este o noțiune juridică, prin care se protejează și reglementează creația. Stabilirea încălcării acestuia se face la plângerea titularului dreptului de autor, spre deosebire de plagiat, stabilirea căruia nu are nevoie de o plângere a titularului sau o adresare în judecată. De exemplu, atunci când o persoană scrie pentru cineva o teză de doctorat la comandă și îi transmite beneficiarului pentru a o susține în vederea obținerii titlului științific – nu putem vorbi despre încălcarea drepturilor de autor a celui care a elaborat lucrarea, deoarece prin transmiterea acesteia el a renunțat benevol la ele. Totuși, cel care utilizează lucrarea a realizat un plagiat, deoarece prezintă acest produs drept creație proprie, cu obținerea beneficiilor aferente – titlu științific.

Putem concluziona că stabilirea plagiatului într-o lucrare științifică și modul de tratare a acestuia este o responsabilitate a evaluatorului, expert în domeniul științific în care e elaborată lucrarea,

iar această responsabilitate nu poate fi transferată nici unui program informatic (care poate și trebuie să fie un asistent cât mai util) și nici unei instanțe de judecată.

Ce surse bibliografice au fost utilizate la elaborarea acestui Ghid?

ALLEA. [*The European Code of Conduct for Research Integrity*](#) (ALLEA Ed.). Berlin: ALL European Academies, 2017.

ANACEC. [*Codul de Etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic*](#). Decizia Consiliului de conducere al ANACEC nr. 7 din 18.12.2018

CNECSDTI. [*Ghid pentru identificarea plagiatului în lucrările științifice*](#). Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI). București. 2017

COPE. [*Committee on Publication Ethics: Core practices*](#), 2017.

PAPADIMA, Liviu (coordonator). [*Deontologie academică. Curriculum-cadru*](#). București: Editura Universității din București, 2018, 85 p. ISBN 978-606-16-1008-2

SISTEMANTIPLAGIAT.RO. [*Ghid de interpretare a Raportului de Similitudine Sistemantiplagiat.ro*](#)

SOCACIU, Emanuel et al. [*Etică și integritate academică*](#). București : Editura Universității din București, 2018, 146 p. ISBN 978-606-16-1021-1

ȘERCAN, Emilia. [*Deontologie academică: ghid practic*](#). București: Editura Universității din București, 2017, 63 p. ISBN 978-606-16-0943-7

TURNITIN. [*The Plagiarism Spectrum*](#).

ZAFIU, Rodica. [*Similitudine*](#). În: *Dilema Veche nr. 657, 22-28 septembrie 2016*.